

УДК 94:327(4)"1939"

Васильчук Т. В.¹, Марченко М. Д.²

¹ канд. іст. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. М-113 НУ «Запорізька політехніка»

ПАКТ МОЛОТОВА-РІББЕНТРОПА: ЦЕ БУВ РОЗПОДІЛ ЄВРОПИ

Спровокувавши своєю політикою Другу світову війну, керівництво СРСР не змогло захистити територію України від німецької окупації. Це коштувало Україні мільйонів людських жертв. І це при тому, що кількісна перевага в озброєннях і населенні, а також стратегічна перевага – конфлікти Німеччини з Британською імперією, США, у Північній Африці, Югославії тощо та наявність в СРСР практично необмеженого тилу – були на боці СРСР.

19 серпня 1939 р. Сталін на Політбюро ЦК ВКП(б) заявив, що в мирний час успішний комуністичний рух у Європі неможливий, а диктатура партії може виникнути тільки в результаті великої війни.

23 серпня 1939 р. німецький і радянський міністри закордонних справ Ріббентроп і Молотов підписали німецько-радянську угоду про ненапад і додатковий секретний протокол до нього, відомий як "Пакт Молотова-Ріббентропа".

Німеччина відмовлялася від будь-якого впливу на Фінляндію і Балтійські держави (Латвію й Естонію), а східні території Польщі по лінії Нарва – Вісла – Сян, тобто Західна Україна і Західна Білорусь, на прохання Москви, мали відійти до Радянського Союзу.

Решта територій у Східній Європі відходили під вплив фашистської Німеччини. Після церемонії підписання пакту Сталін виголосив тост за фюрера німецького Рейху. Договір про ненапад був ратифікований 31 серпня 1939 р. одночасно Верховною Радою СРСР і Рейхстагом Німеччини.

По суті, це був розподіл Європи між двома тоталітарними режимами, який зробив можливою Другу світову війну та низку супутніх агресій з боку СРСР і Німеччини проти інших країн.

Ще не висохли чорнила на документах про ратифікацію, як наступного дня Німеччина напала на Польщу.

7 вересня, порушивши радянсько-польський договір від 1939 р. про ненапад, радянська армія вдерлася на територію Польщі. Того ж дня у Бресті-Литовському (нині місто Брест у Білорусі) на честь успішної перемоги над Польщею відбувся спільний парад радянських і німецько-фашистських військ.

26 листопада 1939 р. радянське командування інсценувало напад Фінляндії на СРСР, а 30 листопада 1939 р., без оголошення війни, на виконання пакту Молотова-Ріббентропа СРСР напав на Фінляндію. Проте запеклий опір фінів, їхній масовий героїзм в обороні своєї країни змусили радянське керівництво припинити наступ.

У передчутті великої війни в Європі Москва змушена була змиритися з незалежністю Фінляндії. У червні 1940 р., діючи за радянсько-фашистською угодою, війська СРСР вдерлися до Латвії, Литви та Естонії.

Спочатку ці країни були змушені дозволити базування радянських військових баз на своїй території, а згодом радянська окупаційна влада надіслала їм підкріплення й оголосила про "приєднання" Балтійських держав до СРСР.

Проте 22 червня 1941 р. Німеччина без оголошення війни напала на СРСР.

Перед відступом радянських військ з України каральні радянські загони проводили масові розстріли ув'язнених. Зокрема, у Києві були майже поголовно розстріляні усі в'язні. Разом з іншими в'язнями в катівні НКВС було вбито видатного українського співака Михайла Донця. Тоді ж у 1941 р. НКВС заарештував видатного філолога й історика-схадознавця світового рівня Агатангела Кримського, який невдовзі загинув у в'язниці.

30 червня 1941 р. ОУН (бандерівців) проголосила Акт відновлення Української Самостійної Держави. Проте німецьке командування після відмови українських націоналістів скасувати Акт заарештувало ініціаторів оголошення незалежності та частково розстріляло, частково ув'язнило у концтаборах.